

2. december 2019
Side 1 af 6

Til Byrådet

Svar på 10-dages forespørgsel fra S om udvikling af kirkegårde

TEKNIK OG MILJØ
Aarhus Kommune

Socialdemokratiet i Aarhus Byråd har rejst en række spørgsmål om udvikling af kirkegårde til besvarelse af Teknik og Miljø og Kultur og Borgerservice. Dette notat rummer de spørgsmål, der adresseres til Teknik og Miljø.

Spørgsmål 1

Har MTM en udviklingsplan for de to store kommunalt drevne by-kirkegårde?

Rådhuset, Rådhuspladsen 2
8100 Aarhus C

Telefon: 89 40 20 00

Udviklingen på kirkegårdene er delvis styret af "kirkegårdsudviklingsplan 2009-2013". Nye miljøregler og tendenser er også styrende faktorer for udviklingen.

Direkte e-mail:
post@mtm.aarhus.dk
www.aarhus.dk

Senest er der udarbejdet skitseprojekt for udvikling af skovkirkegård på Nordre kirkegård, se bilag 1.

Sag: 19/084427-3
Sagsbehandler: Rikke Warberg Becker

Teknik og Miljø's hjemmeside indeholder også information om den kommende skovkirkegård: <https://www.aarhus.dk/borger/borgerservice/livets-afslutning/kirkegaarde-og-kapeller/#6>.

Spørgsmål 2

Hvem står for at vedligeholde de kommunale kirkegårde?

Ansvaret for drift og vedligehold af kirkegårdene varetages af Teknik og Miljø. Udførelsen af den grønne drift er udliciteret til privat entreprenør, pt firmaet Forstas.

Spørgsmål 3

Bruges der sprøjtegifte på områderne?

Nej, der er ikke brugt sprøjtegifte på kirkegårdene siden 1996.

Spørgsmål 4

Kunne man forstille sig nogle områder med flere vilde blomster og buske til gavn for biodiversiteten?

Kirkegårdene har allerede områder på både Vestre og Nordre Kirkegård, der tilgodeser flora og fauna under hensyn til kirkegårdenes æstetiske rum og selve sorgrummet. Der arbejdes fortsat for at flere af disse områder udvikles

på egnede steder. I bilag 2 ses som eksempel billeder af udførte tiltag med insekthotel og længere græs i udvalgte afsnit.

2. december 2019
Side 2 af 6

Spørgsmål 5

I København har man både Assistens Kirkegård og Vestre Kirkegård som kulturhistoriske gravpladser og som grønne oaser, hvor man gerne går en tur eller får en rundvisning og hører om historien – et meget populært og oplysende indslag i byens liv.

På Vestre kirkegård i Aarhus er flere fhv. borgmestre begravet, men også andre vigtige og prominente personer fra vores bys historie. For flere af dem gælder, at kun stenen er bevaret. Er der en plan for bevarelse af stenene?

Kirkegårdene er forpligtiget til at bevare de af Nationalmuseet udvalgte bevaringsværdige gravsteder og monumenter. De bliver bevaret, men der er ingen planer udover det.

Der er pt udpeget 670 gravsteder/monumenter på Nordre og Vestre Kirkegårde til bevaring. Disse er udpeget efter en række kriterier fastsat af Kirkeministeriet. Det kan fx være monumentets udformning eller at den begravede var af lokalhistorisk betydning. På baggrund af kriterierne varetager Teknik og Miljø den bedst mulige bevaring af gravstederne/monumenterne indenfor driftsbudgettet.

Spørgsmål 6

Er der planer om et mindeområde og hvad er de økonomisk og driftsmæssige erfaringer med sådanne områder i andre dele af byen?

Et lapidarium er et område, oftest i forbindelse med en kirkegård, hvor særligt bevaringsværdige minde- og gravsten opstilles. Der findes allerede flere lapidarer på kirkegårdene, hvor flere bevaringsværdige monumenter er samlet. Disse områder driftes sammen med de andre grønne områder, og den økonomiske side afhænger meget af anlæggets udformning. Står monumenterne fx frit i græsarealer belastes driftsbudget ikke markant, men til gengæld øges sikkerhedsrisikoen omkring gravstenene, og derfor skal stenene efterses oftere og evt. sikres. En sikring af en typisk gravsten koster omkring 2.000 kr./stk. Dette er en éngangsomkostning, men der vil efterfølgende være løbende driftsomkostninger, da sikringen løbende kontrolleres og vil kræve udbedring. Driftsomkostningerne for alle de bevaringsværdige sten beløber sig til knap 20.000 kr./år.

Der er ingen konkrete planer om flere lapidarer, men et ønske om at formidle ud fra de eksisterende.

Spørgsmål 7

Har man fra MTM eller fra Stadsarkivarens eller andres side et overblik over, hvor centrale skikkelser fra byens historie ligger begravet?

Der føres særskilt register over de gravminder, der er registreret bevaringsværdige af Nationalmuseet.

Teknik og Miljø har også et samlet register over Nordre og Vestre Kirkegårde, hvor alle hhv. begravede og urnenedsatte er registreret, heriblandt de centrale skikkelser. Der er gennem år forsøgt at etablere en national gravmindedatabase, men dette er endnu ikke gennemført. Teknik og Miljø vil arbejde på at skabe en lokal offentlig tilgængelig database for de registrerede bevaringsværdige gravminder. Har man navnet på afdøde kan man i dag fremsøge placering på kirkegårdene via app eller internetadressen www.findgravsted.dk.

2. december 2019
Side 3 af 6

Spørgsmål 8

Har man fra MTM eller MKB arbejdet med planer om historiske rundvisninger på kirkegårdene – eller har man haft forespørgsler fra organisationer eller foreninger som har ønsket noget sådant?

Teknik og Miljø indgår i et nært samarbejde med en privat aktør, der frivilligt udfører historiske rundvisninger, og kirkegårdenes kapeller har været brugt til denne formidling. Turene har været annonceret i lokalpresse, via hjemmeside, foldere (se eksempel i bilag 3) og direkte mail. Antal af deltagere har været for opadgående igennem perioden, og der er max. 30 deltagere pr rundvisning. I gennemsnit har der været 15-20 deltagere på rundvisningerne.

Eksterne aktører bruger også det offentlige rum på kirkegårdene til formidling og på mindedage, fx mindedag fra verdenskrigene og naturen på kirkegårdene.

Derudover er der jævnligt forespørgsler på rundvisninger på både kirkegårdene, kapellerne og krematoriet, hvor ønskerne imødekommes så vidt det er muligt. For så vidt angår disse rundvisninger er det Teknik og Miljø's medarbejdere, der planlægger og afvikler disse rundvisninger. Der afholdes fx rundvisning for mini-konfirmander, konfirmander, skoleklasser, SOSU'er, arkitekter mm.

Endvidere kan det nævnes, at der arbejdes på at gøre analoge foldere som blandt andet vedrører sjældne og specielle træer på begge kirkegårde o. lign. tilgængelige på Kommunens hjemmeside.

Bünyamin Simsek
Rådmand

/

Tyge Wanstrup
Forvaltningschef

Bilag 1: Skitseprojekt for skovkirkegård på Nordre Kirkegård

2. december 2019
Side 4 af 6

Bilag 2: Biodiversitetsfremmende tiltag

2. december 2019
Side 5 af 6

Insekthotel på Vestre Kirkegård

Skovkirkegård på Nordre Kirkegård

2. december 2019
Side 6 af 6

Bilag 3: Eksempel på annoncering af formidling

NATURVANDRINGER og KIRKEGÅRDS-RUNDVISNINGER

TEKNIK OG MILJØ
Aarhus Kommune

MARTS - MAJ 2017

Lørdag den 4. marts

Fugletur på Nordre Kirkegård

Foråret er officielt skudt i gang, og selvom det stadig kan være koldt, er mange af byens fugle i fuld gang med forberedelserne til årets ynglesæson. Det er nu, der skal etableres territorier, findes gode redepladser og stiftes familier.

På kirkegården kommer vi til at se og høre en del af byens almindelige ynglefugle som musvitter, blåmejser, bogfinker og solsorte, men vi kan også være heldige at støde på de smukke skovskader eller måske en jernspurv – fuglen, der siger som en rusten trillebør. Og hvem ved, måske ser vi også trækkende sanglærker eller musvåger, som er på vej mod ynglepladserne længere mod nord?

Praktiske informationer: Tøj efter vejret, kikkestok og evt. kamera

Mødested: Nordre Kirkegård – foran den sydvestlige indgang til kirkegården ved krydset mellem Kirkegårdsvej, Østboulevarden og Nørre Boulevard (Kirkegårdsvej 26A er nærmeste adresse på Google Maps).

Tid: kl. 09.00 - 11.00

Arrangerer: Rethink Urban Habitats under Naturhistorisk Museum.

Turleder: Biolog Emil Skovgaard Brandtøft, tlf: 23369047, mail: esb@nathis.dk.

Onsdag den 8. marts.

Foregangskvinder i Aarhus

I anledning af den internationale kvindedag fortælles historien om kampen for valgret i Aarhus fra midten af 1800-tallet og frem til den 5. juni 1915. Rundvisningen tager udgangspunkt i gravminder for kvindesagens pionerer i Aarhus.

Mødested: Nordre Kirkegård ved kapellet, Kirkegårdsvej 26, 8000 Aarhus C

Tid: Kl. 16.30-17.30.

Rundviser: Cand. mag. Klaus Bertelsen.

Lørdag den 22. april.

Gravmindernes symboler og formsprog på Nordre Kirkegård

Kirkegården rummer en lang række symbolske udtryk og forskelligartede former fra de sidste tusind år. Fra pyramiderne til nutidens individuelle tegn.

Mødested: Nordre Kirkegård ved kapellet, Kirkegårdsvej 26, 8000 Aarhus C

Tid: Kl. 17.00-18.00.

Rundviser: Kunsthistoriker, cand. mag. Søren Lundbeck og cand. mag. Klaus Bertelsen.

Torsdag den 4. maj

"I dette Øjeblik meddeles det, at Montgomery har oplyst, at de tyske Tropper"

Denne aften for 72 år siden lød frihedsbudskabet i radioen, og Danmark blev igen et frit land efter fem års tysk besættelse.

På Nordre Kirkegård findes en række gravminder over modstandsmænd, som blev dræbt under de højspændte dage i kolvandet på befrielsen.

Mødested: Nordre Kirkegård ved kapellet, Kirkegårdsvej 26, 8000 Aarhus C

Tid: Kl. 20.00-21.00.

Rundviser: Cand. mag. Klaus Bertelsen.

Lørdag den 20. maj

Gravmindernes symboler og formsprog på Nordre Kirkegård

Kirkegården rummer en lang række symbolske udtryk og forskelligartede former fra de sidste tusind år. Fra pyramiderne til nutidens individuelle tegn.

Mødested: Nordre Kirkegård ved kapellet, Kirkegårdsvej 26, 8000 Aarhus C

Tid: Kl. 16.30-18.00.

Rundviser: Kunsthistoriker, cand. mag. Søren Lundbeck og cand. mag. Klaus Bertelsen.

KONTAKT CENTER for BYENS ANVENDELSE:

Kalkværksvej 10, 8000 Aarhus Tlf. 8940 4400

Officielle henvendelser sendes til byensanvendelse@aarhus.dk